

адвокатами документів повинні здійснюватися в електронному вигляді через портал.

Таким чином, докази у Норвегії можуть бути отримані шляхом судової експертизи (свідчень, показань) сторін, свідків та експертів, а також перевірки реальних доказів. Докази приймаються відповідно до загальних положень, що застосовуються до відповідних видів доказів, враховуючи їх доречність. Сторони повідомляються про проведення судової експертизи або судової перевірки доказів, які можуть бути зібрані, навіть якщо сторони відсутні. Заперечення проти обов'язку свідчити або забезпечити доступ до реальних доказів та інших спорів пов'язаних із збиранням доказів, наскільки це можливо, визначає суд, перед яким справа заслуховується. Однак, якщо це призведе до надмірної затримки або інших незручностей, то спір може бути визначений судом, який бере докази. Слід відмітити, що докази можуть бути забезпечені поза судовим процесом шляхом допиту сторін та свідків та забезпечення доступу і перевірки реальних доказів. Докази можуть бути забезпечені негайно, якщо необхідні оперативні дії для їх забезпечення.

Список використаної літератури:

1. Act of 17 June 2005 no. 90 relating to mediation and procedure in civil disputes (The Dispute Act) // <http://app.uio.no/ub/ujur/oversatte-lover/data/lov-20050617-090-eng.pdf>

Чванкін Сергій Анатолійович,

*кандидат юридичних наук, доцент, голова Київського районного суду м. Одеси,
голова Асоціації слідчих суддів України*

ОНЛАЙН-МЕДІАЦІЯ – ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Онлайн-медіація – інститут, що має значні перспективи розвитку. Це пояснюється декількома факторами. По-перше, онлайн-медіація є окремими випадком альтернативного вирішення спорів (ADR), а останній інститут набирає все більшої популярності. Як відмічають дослідники, роль суду у вирішенні спорів не може бути абсолютною, оскільки це суперечить ідеї побудови громадянського суспільства, основними ознаками якого можна назвати якомога більшу його автономію від держави (розмежування компетенції держави та суспільства), наявність інститутів самоорганізації та саморегуляції, динамічність системи, плюралізм тощо. Гарантоване Конституції України право захисту своїх прав і свобод від порушень і протиправних посягань будь-яким не забороненими законом засобами дозволяє суспільству формувати інститути захисту права, відмінні від судової влади - способи альтернативного вирішення спорів. Вони не

складають якогось єдиного механізму, але є загальною назвою для позасудових способів врегулювання спорів - арбітраж, примирення, медіація, переговори та міні-суд - це деякі з них, які називаються ABC [1].

По-друге, форми здійснення ADR змінюються під впливом переходу ділової активності людей та компаній до Інтернету. Якщо спір виник із операції здійсненої за допомогою Інтернету, то і його вирішення логічно має бути вирішений дистанційно. Під впливом цих факторів альтернативні способи вирішення спорів стали здійснюватися засобами Інтернету – онлайн та отримали назву «онлайн вирішення спорів» (ODR - від англ. Online Dispute Resolution).

Проведення медіації з використанням Інтернету, в дистанційному режимі, практикується здебільшого в транскордонних спорах або за неможливості сторін перебувати в одному місці. Особливо актуальним дистанційний режим став через COVID-19, коли мирне врегулювання спорів за допомогою медіації вимушено перейшло в Інтернет.

Проведення онлайн-медіації є можливим через використання різних технологій, наприклад, чат-конференцій, відеоконференцій, аудіоконференцій, симультанних або асинхронних повідомлень, електронного листування, голографічних зображень тощо. У випадку використання аудіовізуальних технологій онлайн-медіація більше схожа на традиційну медіацію за рахунок аудіовізуального спілкування сторін і медіатора. У такому випадку дві сторони медіації, як правило, мають два конференц-канали: один для зв'язку кожної зі сторін із медіатором і один для загальної конференції між двома сторонами та медіатором. Сторони отримують доступ від медіатора до цих каналів зв'язку, і саме через них відбувається спілкування. У випадку використання текстових методів медіатор спілкується зі сторонами через текстові повідомлення, листування або чат, при чому таке спілкування може бути як симультанним, тобто в режимі реального часу за допомогою чату, так і асинхронним – із використанням повідомлень або електронних листів, коли спілкування відбувається із перервами [2].

Якщо процес медіації повністю відбувається онлайн, говорять про «віртуальну» медіацію.

Зустрічі проводяться за допомогою відео або телеконференцій, і будь-яка форма подання документів полегшується за допомогою зашифрованої хмарної платформи, доступної через Інтернет. Наприклад, за допомогою платформи *Zoom* (американська платформа, що надає послуги дистанційного конференц-зв'язку). Врегулювання спорів за допомогою медіації в Інтернеті дуже схоже на «справжню» медіацію. Сторони можуть обрати спільне засідання, на якому будуть зроблені вступні заяви. Після цього медіатор запрошує учасників до кімнати обговорень. Як правило, в складних комерційних спорах сторони можуть надати додаткові свідчення або важливі документи на підтримку своєї справи. Якщо угода досягнута, сторони можуть підготувати проєкт і обмінятися

підписами через *DocuSign* або аналогічні програми. Все можна зробити онлайн. У майбутньому цей варіант, можливо, замінить медіацію в класичному її поданні [3].

Дистанційні форми спілкування актуальні для таких напрямків медіативної практики, як сімейна і відновна медіація, де сторонам іноді складно зустрічатися безпосередньо в зв'язку з напруженістю відносин (наприклад, між подружжям або між жертвою і правопорушником), або правопорушник відбуває покарання у виправних установах. Крім зазначеного, дистанційна медіація дозволяє вирішити завдання безпеки медіатора (при зверненні людей із психічними відхиленнями).

Але поряд із зазначеними плюсами медіація-онлайн має і недоліки – психологічні особливості сприйняття один одного в онлайн-просторі, а саме: 1) розмова через комп'ютер, як і телефонна розмова, підсвідомо сприймається сторонами як короткострокова, в той час як медіативна сесія в середньому триває 2–3 години; 2) відчувається відмінність у спілкуванні з людиною, яка поруч, і зображенням її на екрані. В силу зазначених психологічних причин зменшується і емоційний вплив медіатора, виникають перешкоди для встановлення довіри, обмежуються можливості безперервного контакту очей як інструменту встановлення каналу комунікації (рапорту), обмежуються можливості медіатора щодо аналізу невербальної інформації. З цих причин розвиток онлайн-медіації має здійснюватися з використанням відеоконференцзв'язку, котрий дозволяє максимально наблизити процедуру спілкування до реальності. Крім того, одним із найбільш вагомих аргументів проти проведення онлайн-медіації виступає те, що медіація за своєю соціальною спрямованістю покликана повернути суспільству цінність людського спілкування [4].

Не зважаючи на сказане, онлайн-медіація розвивається, поштовхом до цього стали і події 2020 року та вимушений перехід багатьох суспільних відносин в дистанційний режим.

Список використаної літератури:

1. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів : підручник / за ред. Н. Ю. Голубєво] – Одеса : Фенікс, 2021. – 344 с. – С. 3.
2. Цувіна Т. Онлайн медіація: світовий досвід та перспективи для України. *5 років діалогу і 25 років медіації в Україні: від протистояння до порозуміння* : зб. статей /ред.-укл.: А. Гусєв, К. Гусєва, Г. Похмелкіна; за заг. ред. І. Терещенко. К.: ВАІТЕ, 2019. С. 160. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/3/6/448168.pdf>
3. Виртуальная медиация: урегулирование бизнес-споров через Интернет. URL: <https://iqdecision.com/virtualnaja-mediacija-uregulirovanie-biznes-sporov-cherez-internet/>
4. Здрок О. Н. Перспективы развития процедур онлайн урегулирования споров в международном и национальном судопроизводстве. *Использование элементов электронного правосудия в деятельности Экономического Суда СНГ и национальных судов* : матер. Междунар. научно-практ. конф. / Экономический Суд

Волевський Лев Володимирович

*аспірант кафедри господарського права Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого (м.Харків, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ОКРЕМИХ ПРИНЦИПІВ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА У РЕКОДИФІКОВАНОМУ ГПК УКРАЇНИ

Рекодифікація процесуального законодавства, зокрема господарського, стала наслідком прагнення законодавця до посилення демократичних європейських стандартів вирішення та розгляду справ судами. Серед інших новел, запроваджених у змісті оновленого ГПК України, вважаю за доцільне звернути увагу на новітні положення законодавчого закріплення принципів господарського судочинства, які у ч.3 ст. 2 ГПК України також іменуються основними засадами вказаного судочинства. До його нових принципів можна віднести верховенство права, пропорційність, забезпечення права на апеляційний перегляд справи та на касаційне оскарження судового рішення у визначених законом випадках, а також неприпустимість зловживання процесуальними правами. Такі оновлені демократичні принципи у оновленому ГПК України мають реалізовуватись при ухваленні судових рішень та виконанні останніх. Цим питанням у минулому столітті присвячував наукові дослідження П.П.Заворотько [1; 2].

Закріплення верховенства права в якості принципу господарського судочинства та відмова від принципу законності породжує доволі складну проблему змісту принципу верховенства права. Не вдаючись до дискусії з цього питання, відмітимо існування наукової позиції В.В.Комарова, який вказує про поєднання у змісті вказаного принципу принципів верховенства прав людини, права на суд, правової визначеності і пропорційності [3, с. 25]. Проте законодавець, нажаль, не врахував пропозиції зазначеного вченого.

Звертає увагу незмінність нормативного положення, яке містило та містить у ст. 11 рекодифікованого ГПК України положення про неможливість відмови у правосудді з мотивів неповноти, неясності, суперечливості чи відсутності законодавства, яке регулює спірні відносини. Разом з цим, зазначена правова норма допускає можливість застосування аналогії закону та аналогії права при розгляді господарських справ судом. В одному з наукових досліджень суддя Верховного Суду Д.Д. Луспенник вірно схиляється до думки про необхідність